

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Osmanpazarı kasabası yakıldı, pek çok Türk'ün burayı terketmesi yüzünden tamamen ortadan kalkma tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. 1887'de Bulgar sayımına göre kasabada sadece 3755 kişi oturuyordu. Bu sayının 2332'si müslümandı ve Türkçe konuşuyordu. XIX. yüzyılda burada seviz camii, birkaç medrese, tekkeler, bir hammam, yedi han ve bir kilise mevcuttu. Kasaba II. Dünya Savaşı'na kadar durgun bir halde kaldı. 1934'te kasabanın nüfusu 1888 yılındakiyle hemen hemen aynı idi ve bu yılda adı Omurtag'a çevrilmişti. 1972'de burada üç cami kalmıştı: 1219 (1804) tarihli tamir kitâbesiyle birlikte Yukarı Camii, Fındık Camii ve Tekke Camii. Tekke Camii aynı zamanda Mehmed Baba Tekkesi'di. 1985'te Bulgaristan'da Türkler'e yönelik baskılara karşı Gerlovo'daki Türkler, özellikle Alvanlar (1934'te Jablanovo) civarındaki kızılbaş köyleri Bulgar ordusu tarafından bastırılan bir direniş gösterdiler. Komünizmin yıkılmasından sonra Osmanpazarı'ndaki Türkler'in durumu düzeldi. 1963'te 7074 olan kasabanın nüfusu günümüzde (2005) 11.124'e yükselmiştir.

Osmanpazarı'nda yetişen âlimler arasında birçok eserin müellifi Şeyh İsmâil Niyyati Efendi (ö. 1312/1894) anılabilir.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, TD, nr. 370, s. 551; F. Kanitz, *Donau-Bulgarien und der Balkan*, Leipzig 1882, III, 44-46; E. Stefanov, *Grad Omurtag, Prinos kam istorijata na grad, Omurtag 1934*; V. Marinov, *Gerlovo, Oblastno geografsko izoçuvano*, Sofia 1936; Ž. Čankov, *Geografski Rečnik na Bălgarija*, Sofia 1939, s. 311-312; İ. Nokolov, *Grad Omurtag*, Sofia 1970; M. Kiel, "Mevlana Neşî and the Towns of Medieval Bulgaria", *Studies in Ottoman History in Honour of Professor V. L. Ménage* (ed. C. Heywood - C. Imber), İstanbul 1994, s. 165-187; a.m.f., "Osmanoturki Administrativni Dokumenti za Demografskoto Razvitie i Selišnata Istorija Antonovo (Yayla-köy) i Regiona", *Pamet za Tuzlaka, Istorija i Kultura* (ed. M. Dimitrova), Veliko Tărnovo 2005, s. 39-72; *Grad Omurtag i Omurtagškiyat Krai, Istorija i Kultura* (ed. I. Radev - M. Tošev), Veliko Tărnovo 2003; D. G. Gadžanov, "Vorläufiger Bericht, Reise im Auftrage der Balkan-Kommission zur Türkischen Dialektstudien in Nord-Ost Bulgarien", *Anzeiger der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften Philosophisch-Historisch-Klasse*, XLVI/3, Wien 1912, s. 13-29; A. Kuzev, "Zwei Notizen über einige Mittelalterliche Festungen in Nordost Bulgarien", *St.B.*, I (1970), s. 129-139; H. J. Kornrumpf, "Zwei Wenig Bekannte islamische Denkmäler in Bulgarien", *Südost-Forschungen*, XXX, München 1971, s. 291-296; "Omurtag (do 1934: Osman Pazar)", *Kratka Bălgarska Enciklopedija*, Sofia 1966, V, 662.

MACHIEL KIEL

OSMANZÂDE AHMED TÂİB

(ö. 1136/1724)

Osmanlı şairi, biyografi yazarı.

Muhtemelen 1070 (1659-60) yılında İstanbul'da doğdu. Babası maliye tezkireciliği ve Süleymaniye Vakfı rûznâmçeciliği görevlerinde bulunan Osman Efendi'dir. Düzenli bir medrese eğitimi gördükten sonra 1089'da (1678) Şeyhülislâm Çatalcalı Ali Efendi'den mülâzım oldu. Bazı küçük medreselerde çalıştı. 5 Rebülevvel 1099'da (9 Ocak 1688) babasının İstanbul'da Kumkapı'da Karamânî Mehmed Paşa Camii bitişiğinde Cedîde-i Osman Efendi adıyla yaptırdığı veya yenilediği medresenin ilk müderrisliğine tayin edildi. Yedi yıl kadar devam eden bu görevinin ardından 1106 Rebülevvelinde (Kasım 1694) hareket-i hâric derecesiyle Fazlıyye (Fazîle, Fuzaylıyye, Feyziyye) Medresesi'ne geçti. Ertesi yıl Şam valiliğine gönderilen Kemankeş Aşçı Mehmed Paşa'nın maiyetinde onun kethüdâsı sıfatıyla Şam'a gidince adı müderrisler defterinden silindi. 1109'da (1097-98), Amcazâde Hüseyin Paşa'nın eniştesi Hacı Kethüdâ aracılığı ile inşasını vaad ettiği medrese hareket-i dâhil rütbesiyle kendisine tevcih edildiyse de bu sözünü tutmaması ve bazı düşmanlarının aleyhinde bulunmasıyla Şeyhülislâm Seyyid Feyzullah Efendi'nin gözünden düşüldü ve ismi ikinci defa müderrisler listesinden çıkarıldı (Çelebizâde Âsım, s. 171). Ancak 1115'te (1703) Horhor civarında Feyziyye-i Cedîde adıyla bir medrese inşa ettirdi ve önce hareket-i dâhil, ardından mûsile-i Sahn derecesiyle buraya müderris oldu. Bu sırada rütbesi tenzil edildiyse de 12 Safer 1118'de (26 Mayıs 1706) Mustafa Ağa Medresesi'ne ve 15 Safer 1120'de (6 Mayıs 1708) Koca Mustafa Paşa Medresesi'ne tayin edildi. 1120'de (1708) Sahn-ı Semân medreselerinden birine geçti. Altı ay kadar sonra ibtidâ-i altmışlı rütbesiyle Edirnekapı'daki Mihrimah Sultan Medresesi'ne nakledildi. İki yıl sonra Murad Paşa-yı Atık ve 9 Şevval 1124'te (9 Kasım 1712) mûsile-i Süleymaniyye derecesiyle Kasım Paşa Medresesi müderrisliğine getirildi. 1 Ramazan 1128'de (19 Ağustos 1716) aynı derece ile Ayasofya-i Kebîr Medresesi müderrisliğine tayin edildi.

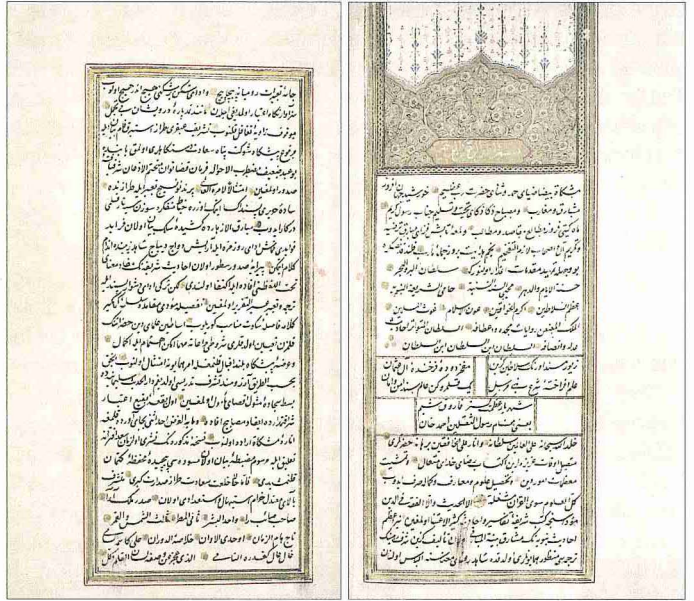
Onun bu hızlı yükselmelerinde, 1122'de (1710) III. Ahmed'in hastalığı münasebetiyle kaleme aldığı *Sıhhatâbâd* adlı kırk hadis şerhiyle ertesi yıl kazanılan Prut zaferi dolayısıyla bu padişaha sunduğu kasi-

denin önemli rolü olmuştur. *Meşâriku'l-envâr* adlı tercümesini de aynı yıllarda III. Ahmed'in emriyle yapan Osmanzâde Ahmed Tâib, birkaç yıl sonra Mora'yı geri alan Damad (Şehid) Ali Paşa için yazdığı ünlü kaside vesilesiyle 200 altınla ödüllendirildi ve bu sadrazamın himayesine girdi. *Münşeât*'ındaki bazı yazılarından, savdışın sebepleri ve seyri hakkında verdiği bilgilerden onun bu serdarın maiyetinde Mora seferine katıldığı, hatta İstendil, Aymavra, Egine gibi ada ve kalelerin tahrikinde görev aldığı kanaati doğmaktadır. 1127'deki (1715) yangında evi yanınca başta padişah olmak üzere bazı devlet büyüklerinin yardımını gören Ahmed Tâib, Şehid Ali Paşa'ya sunduğu arızasında otuz yıl kadar tadrîs hayatına karşılık henüz "pâye-i maksûd" a ulaşamadığını, evinin de yanmasıyla perişan olduğunu ifade edip Süleymaniye müderrisliğine talip olunca isteği yerine getirildi ve mevleviyette kadılık mesleğine terfi ettirildi (Köprülü, *TM*, II [1928], s. 429-430). 16 Cemâziyelâhir 1129'da (28 Mayıs 1717) Halep kadılığına yükseltelen Ahmed Tâib bir yıl kadar sonra azledilince İstanbul'a döndü. *Münşeât*'ındaki bir arızasından, kısa sürede azlinde Halep'te bulunan bir kiliseyi camiye çevirtmekle itham edilmesinin ve oradaki Fransız konsolosunun hükümet nezdindeki faaliyetlerinin rolü olduğu anlaşılmaktadır. İstanbul'a dönünce Kadıköy'ün Fenerbahçe semtinde bir köşk yaptırdı, ayrıca Nevşehirli Damad İbrâhim Paşa sayesinde Vâlide Sultan evkafından Demirkapı Çiftliği'ni elde edip onarttı. Evi şair, âlim ve müstakimlerin toplantı yeri oldu. Vezîriâzam İbrâhim Paşa ve III. Ahmed'in takdirini kazanan Ahmed Tâib "reis-i şâirân" olarak anılmış ve, "Benim şimden gerü mahkûm-ı fermân-ı mutâimdir / Gerek erbâb-ı tadrîsî gerek küttâb-ı divânî" beytiyle başlayan ünlü kasidesiyle âdetâ bu alandaki ehliyetini ilân etmiştir. 27 Rebülevvel 1135'te (5 Ocak 1723) Mısır kadılığına tayin edilen Osmanzâde'nin bu göreve ve daha önce de Halep kadılığına getirilişi, Şem'dânizâde Süleyman Efendi tarafından, "... onun gibi mudhik âdeme taklîd-i kazâ sahih olur mu bilmem? Ancak himmet-i vezîr ile oldu" sözleriyle eleştirilir ve bu tayinin arkasında sadrazamın bulunduğuna işaret edilir (*Mürî't-tevârih*, vt. 336^b).

Mısır'daki hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Buradan Halep nakibine, müftüsüne ve mahkemesinde daha önce birlikte çalıştığı Gürânizâde'ye yazdığı mektuplarda Mısır mahkemesi hakkında bilgiler

vermekte ve maiyetindeki kâtiplerin yeterliliğinden şikâyet etmektedir (Sâlih Sa'dâvî, s. 90-91). Ahmed Efendi, bu görevden azlinden kısa süre sonra zamanın Mısır valisinin Kayserili olduğunu öğrenince, "Âyâ emîr midir, acaba Ermenî midir?" şeklindeki latifesi yüzünden 2 Ramazan 1136'da (25 Mayıs 1724) onun tarafından zehirletilerek öldürüldü (Ahmed Hasib Efendi, s. 9; Çelebizâde Âsım, s. 170; *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, s. 51) ve Kahire'deki Hazra-i Haseneyn Türbesi'ne defnedildi (*Esad Mehmed Efendi*, s. 119). Ahmed Tâib, Nefî'den sonra hicvi yüzünden katledilen ikinci şair olmuş, ölümüne dönemin şairleri tarafından tarihler düşürülmüştür. Kalemi düşmanları için zehirli bir yılın, dostları için tatlı dilli papağan sayılan, nükteleri, hoş sohbeti ve hazırcıvaplılığı ile bilinen Osmanzâde'nin kullandığı "su gibi ezberleme", "bir içim su" vb. ifadeler hâlâ kullanılmaktadır. 1115 (1703) Edirne Vak'ası'yla ilgili manzumelerinde olaya karışan devrin ileri gelenleri, hadisenin ortaya çıkışı, seyri ve halkın tutumunu üzerinde durmuştur. İstanbul'da kahvenin kıtlaşması ve aşırı pahalalanması üzerine söylediği, "Olalı kahve-i Rûmî nümâyan / Nohûdî-meşreb oldu cümle yâran" beyti de meşhurdur. İhtişamı, iyi yaşamayı seven ve önceleri Hamdî mahlasını kullanan Ahmed Efendi, yaptıklarına tövbe ederek "Tâib" mahlasını almışsa da yine hiciv tarafı ağır basmış ve hayatı boyunca Nâbî, Mustafa Sâkib Dede gibi önemli kişileri yermekten vazgeçmemiştir. "Melikü's-şuarâ" unvanını aldıktan sonra yazdığı ünlü kasidesinde zamanının şairlerini birer nükte ile hicvedip sözü vekili olarak nitelediği Seyyid Vehbî'ye bırakmış, o da bu isteği yerine getirmiş ve sözü Nedîm'e vermiştir. Bu manzumelerin saray düşünceleri, imar ve inşaa hareketleri, İstanbul yan-

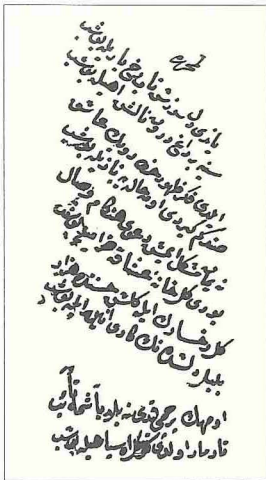
Osmanzâde
Ahmed
Tâib'in
Ahmedü'l-âsar
adlı eserinin
ilk iki sayfası
(Süleymaniye Ktp.,
Âşir Efendi,
nr. 421/1)

gınları, hayat pahalılığı ve kıtlık gibi dönemin sosyal tarihiyle ilgili önemli kaynaklar olduğu görülmektedir. Arapça ve Farsça'ya da vâkıf olan Ahmed Tâib Efendi sadece şair değil aynı zamanda güçlü bir münşî idi (*Sicill-i Osmânî*, I, 242-243).

Eserleri. 1. *Sihhatâbâd*. Kırk hadis şerhi olup III. Ahmed'in hastalanması mü-nasebetiyle 1120 (1708) yılında sade bir üslûpla kaleme alınmıştır. Önce nesirle açıklanan hadisler daha sonra birer kıta ile nazma çevrilmiştir. Türünün başarılı örneklerinden sayılan eserin birçok nüshası mevcuttur (İÜ Ktp., TY, nr. 3904). **2. *Ahmedü'l-âsar fi tercemeti Meşâriki'l-envâr*.** Râdiyüddin es-Sâgânî'nin *Meşâriku'l-envârî'n-nebeviyye* adlı 2246 hadisten oluşan eserinin tercümesidir. III. Ahmed'in emriyle yapılan bu çalışmada 1122 (1710) yılında tamamlanmıştır. Dili nisbeten sade olan eserin iki yazması İstanbul Üniversitesi (TY, nr. 1568) ve Süleymaniye (Âşir Efendi, nr. 421/1) kütüphanelerinde kayıtlıdır. **3. *Divan*.** Muahhar kaynaklarda bahsedilen mürettep divanın nüshası henüz rastlanmamıştır. Ali Cânip Yöntem, Ali Kemal Bey'in kütüphanesindeki yazmanın bir kitapçının eline geçtiğini, fakat âkibetinin ne olduğunun bilinmediğini söyler (*TM*, II, 121). Theodor Menzel kaynak göstermeden divanda on iki kaside, otuz iki tarih, yetmiş yedi gazel ve başka şiirler bulunduğunu kaydeder (*EJ²* [Fr.], VIII, 191). Müjgan Cuncur ve ekibi tarafından Türk Dil Kurumu Kütüphanesi'nde mevcut yazmaların katalog çalışmaları sırasında burada bir divanın bulunduğu tesbit edilmiş (nr. A 378) ve eser Ahmet Sevgi tarafından bilim dünyasına du-

yurulmuştur (*Türk Edebiyatı*, XXXII/369 [2004], s. 4-5). Kırk üç varaktan oluşan 1497 beyitlik bu yazmada kırk üç beyitlik bir mi'râciyye, elli dokuz beyitlik temmüziyye kasideleri, terkihibendler, elli iki beyitlik hazâniyye kasidesi, tarihler, kıta ve rubâiler bulunmaktadır. Ahmet Sevgi divanda hiç hiciv bulunmamasından hareketle onun çok önceden tertip edilmiş olabileceğini söyler. Şairin çağdaşlarının divanından söz etmemeleri ilginçtir. Bazı şiir mecmualarında başta kaside ve gazel olmak üzere birçok şiiri günümüze ulaştırılmıştır. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bir divan parçası vardır (TY, nr. 3904, vr. 56^b-90^a). Aynı kütüphanenin İbnülemin bölümündeki bir mecmuada Ahmed Tâib'in kendi hattıyla yazılmış gazelleri mevcuttur (nr. 3432, vr. 24^b-28^a). Millet Kütüphanesi'ndeki (nr. 659) divan parçasında ise elli kadar gazeli yer almaktadır. Bunlar önemli ölçüde Salih Sa'dâvî tarafından yapılan doktora tezinde bir araya getirilmiştir (İstanbul 1987). Mustafa Yatman, şairin dağınık halde bulunan şiirlerini toplamış ve *Osmanzâde Tâib Divânı'ndan Seçmeler* adıyla yayımlamıştır (Ankara 1989). **4. *Münşeât (Mektûbât ve Muharrerât-ı Nâdire, Tuhfe)*.** Ahmed Tâib'in aralarında arıza, takrir, nevâzişnâme, teşekkürnâme, tesliyetnâme ve niyâznâmelerin de bulunduğu elli civarında mektubundan oluşmaktadır. Çoğunun muhatabı belli olmayan bu mektupların Sadrazam Damad İbrâhim Paşa, Kudüs Valisi Osman Paşa, reisülküttâb efendi, sadâret kethüdâsı, Cidde Valisi Osman Paşa, Râşid Efendi (vak'anüvis), Halep nâibi, Halep müftüsü, Gûrânizâde gibi devlet büyüklerine ve dost-

Osmanzâde
Ahmed
Tâib'in
kendi
el yazısıyla
bir gazeli
(Yatman,
s. 167)

larına gönderildiği anlaşılmaktadır. Devrinin süslü ve sağlam nesrinin örnekleri sayılabilecek olan bu mektuplardan Ahmed Tâib'in muhataplarından bir şeyler beklemediği sezilmekte, böylece devrin önemli şahsiyetlerinin ruh yapıları hakkında bilgi edinilmektedir. 1124'te (1712) toplanmış ve devrin hazinedar aşasına sunulmuş olan eserin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde iki nüshası vardır (TY, nr. 3904, vr. 17^b-55^a; nr. 9812). **5. Ahlâk-ı Ahmedî.** Hüseyin Vâiz-i Kâşifi'nin *Ahlâk-ı Muhsinî* adlı eserinin tercümesi olup Osmanzâde bu eseri evinde uzlete çekildiği bir sırada kaleme almış ve III. Ahmed'e sunmuştur. İbadet, ihlâs, dua, şükür, sabır, tevekkül, hayâ ve iffete dair bu çeviri bazı kısımları çıkarılarak basılmıştır (İstanbul 1256). **6. Hulâsatü'l-ahlâk.** Kınalızâde Ali'nin *Ahlâk-ı Alâî*'sinin özeti olan eser oldukça sağlam bir üslupla yazılmıştır. Sadrazam İbrâhim Paşa'nın teşvikiyle ortaya çıkan eserin günümüze birçok yazması ulaşmıştır (İÜ Ktp., TY, nr. 1697; Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 647; Nuruosmaniye Ktp., nr. 2376). **7. Telhîs-i Mehâsinü'l-edeb.** Âli Mustafa Efendi'nin Câhiz'in *Minhâcü's-sülûk*'ünden tercüme ettiği *Mehâsinü'l-âdâb*'ının özeti (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1895). Risâlede padişahlar için gerekli olan davranışlar, şehzadeler ve vezirlere karşı muameleler, sır saklamaya dair hikmetler, giyim kuşamla saray hizmetçilerine dair öğütler yer alır. 1130 (1718) yılında hazırlanan ve Sadrazam İbrâhim Paşa'ya sunulan eserin Süleymaniye (Hüsrev Paşa, nr. 933) ve İstanbul Üniversitesi (TY, nr. 6965) kütüphanelerinde yazmaları mevcuttur. **8. Telhîsü'n-nesâyih** (*Telhîsü'l-hikem*). *Meşnevî* şârihi Sarı Abdullah Efendi'nin *Nasihatü'l-mülûk*'ünün manzum ve mensur özet tercümesi olup 1131'de (1719) tamamlanmış ve III. Ahmed'e sunulmuştur (İstanbul 1283). **9. Simârü'l-esmâr** (*Zübdetü'l-esmâr [ezhâr?]* fi'l-hikâyât, *Zübdetü'n-nesâyih*) Alâeddin Ali Çelebi'nin *Hümâyunnâme* adıyla yaptığı *Ke-lîle ve Dimne* tercümesinin özeti niteliğindedir (Hüseyin Ayvansarayî, s. 101). 1117'de (1705) tamamlanıp III. Ahmed'e takdim edilmiştir (İstanbul 1251). **10. Hadikatü'l-mülûk** (*İcmâl-i Tevârih-i Âl-i Osman*, *Hulâsatü'l-tevârih*). Osman Gazi'den II. Mustafa'ya kadar gelen Osmanlı padişahlarının hayatıyla hayratlarına da iridir. Nevşehirli Damad İbrâhim Paşa'ya sunulan eserin günümüze çok sayıda nüshası intikal etmiştir (bir kısmı için bk. TCYK, s. 633-636; Levend, I, 365). Bir tertibi IV. Mehmed'e, diğeri III. Ahmed'e kadar gelen ve *Tuhfetü'l-mülûk* adıyla da

anılan eser Mustafa Hâşim'in buna zeyli olan *Nuhbetü'l-mülûk*'ü ile birlikte basılmıştır (İstanbul 1299). *Tuhfetü'l-mülûk*, *Hadikatü'l-mülûk*'e göre daha muhtasardır. *Hadikatü'l-mülûk*'ün Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki nüshası (Hazine, nr. 1471) üzerinde Oktay Çanaklı tarafından yüksek lisans tezi yapılmıştır (1997, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). *Hadikatü'l-mülûk*'ün bir başka versiyonu olan *İcmâl-i Tevârih-i Âl-i Osman*'da I. Mahmud, III. Mustafa ve I. Abdülhamid'den de söz edilmektedir. Şehrîzâde Mehmed Said tarafından yapılan kısa zeylinde sadece III. Ahmed'den bahsedilmiştir. **11. Hadikatü'l-vüzerâ***. Osmanzâde Ahmed Tâib'in en tanınmış eseri olup Osmanlı sadrazamlarının biyografileri ilk defa bu kitapta müstakil olarak ele alınmıştır (İstanbul 1271; Freiburg 1969).

Kendisine *Menâkıb-ı İmâm-ı Âzam / Tuhe-i Nu'mân* (Çelebizâde Âsım, s. 172) adlı bir eser izâfe edilen Ahmed Tâib, *Kurâzatü'z-zeheb fi ilmi'n-nahv ve'l-edeb*'in de müellifi gösterilmiş (*Hediyetü'l-ârifin*, I, 171), hatta eser bu adla Lübnan'da yayımlanmıştır (Beirut 1998). Ancak Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki nüshalarda (Lâleli, nr. 3205, 3474) müellifin "Ahmed el-müştehir en-Niyâbe" şeklinde gösterilmesinden eserin Ahmed Nâib'e ait olduğu anlaşılmaktadır. Osmanzâde'ye ayrıca *Münâzaratü'd-devleteyn*, *Suâl ve Cevâb* adlı bir eser izâfe edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Osmanzâde Ahmed Tâib, *Hadikatü'l-vüzerâ*, İstanbul 1271, s. 3-4, 130-132; a.e., Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 936/7, vr. 1^a; Safâî, *Tezkire*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2549, vr. 49^a vd.; Şeyhî, *Vekâyiu'l-fuzalâ*, IV, 562-564; Râşid, *Târih*, V, 207-208; Sâlim, *Tezkire*, İstanbul 1315, s. 178-181; Ahmed Hasib Efendi, *Ravzatü'l-küberâ* (nşr. Mesut Aydın), Ankara 2003, s. 2, 9, 15-17, 21; Çelebizâde Âsım, *Târih*, İstanbul 1282, s. 170-172; Şem'dânîzâde, *Mürî't-tevârih*, Beyazıt Devlet Ktp., nr. 5244, vr. 336^a; Râmîz ve Âdâb-ı Zurfâ'st: *İnceleme-Tenkidli Metin-İndeks-Sözlük* (haz. Sadık Erdem), Ankara 1994, s. 50-52, 203, 220, 232; Müstakimzâde, *Mecelletü'n-nisâb*, Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 628, vr. 156^b; Hüseyin Ayvansarayî, *Mecmûa-i Tevârih* (nşr. Fahri Ç. Derin - Vâhid Çabuk), İstanbul 1985, s. 68, 70, 101, 127, 131, 165; *Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-i Safâ-endü'ü* (haz. Rıza Oğraş), Burdur 2001, s. 118-133; Fatîm, *Tezkire*, s. 32; Mehmed Tefvîk [Mesnevîhan], *Mecmûatü'l-terâcim*, İÜ Ktp., TY, nr. 192, vr. 80^a; Hammer, *GOR*, IX, 238; a.mlf., *GOD*, IV, 120-131; Muallim Nâci, *Esâmî*, İstanbul 1308, s. 92; Gibb, *HOP*, IV, 103; *Sicill-i Osmânî*, I, 242-243; *Osmanlı Müellifleri*, II, 116-117; Köprülü, *Eski Şairlerimiz Divân Edebiyatı Antolojisi*, İstanbul 1931, s. 453; a.mlf., "Osmanzâde Tâib'e Dâir", *TM*, II (1928), s. 427-430; TCYK, s. 633-643; Uzunçarşılı, *Osmanlı Ta-*

rihi, IV/2, s. 269, 305, 606-609; *Hediyetü'l-ârifin*, I, 171; Abdülkadir Karahan, *İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadis*, İstanbul 1954, s. 327 vd.; a.mlf., "Osman-zâde Tâib", *İA*, IX, 453-456; Ağâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 1973, I, 364-365; Faruk K. Timurtaş, *Tarih İçinde Türk Edebiyatı*, İstanbul 1981, s. 245-246; Babinger (Üçok), s. 279-281; Nihad Sâmî Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1983, II, 749-750; Sâlih Sa'dâvî, *Osmanzâde Tâib Ahmed, Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği* (doktora tezi, 1987), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 90-91; Mustafa Yatman, *Osman-zâde Tâib Divânı'ndan Seçmeler*, Ankara 1989; Müjgân Cunbur v.dğr., *Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu*, Ankara 1999, s. 298-299; Mübahat S. Kütükoğlu, *XX. Asra Erişen Osmanlı Medreseleri*, Ankara 2000, s. 112; Ali Cânib, "Reîs-i Şâirân Osmanzâde Ahmed Tâib Efendi", *TM*, II (1928), s. 103-129; Oktay Çanaklı, "Osmanzâde Ahmed Tâib Efendi", *TDA*, sy. 123 (1999), s. 229-234; Ahmet Sevgi, "Reîs-i Şâirân Osman-zâde Tâib Divânı Üzerine", *Türk Edebiyatı*, XXXII/369, İstanbul 2004, s. 4-5; İsmail Ünver, "Tâib, Osmanzâde Ahmed", *TA*, XXX, 354-355; Th. Menzel, "Osmân-zâde Ahmed Tâib", *EP* (Fr.), VIII, 191-192.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

OTAĞ

(bk. ÇADIR).

OTLUKBELİ SAVAŞI

Osmanlılar'la Akkoyunlular arasında 1473'te yapılan meydan savaşı.

16 Rebûlevvel 878'de (11 Ağustos 1473) Tercan yakınlarında Otlukbeli (Başkent) mevkiinde meydana gelen bu savaş, Osmanlılar'ın Anadolu'daki birliği sağlama mücadelesi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Fâtih Sultan Mehmed'in Trabzon Rum Devleti'ni ortadan kaldırmasından ve Orta Anadolu'da Karamanoğulları üzerinde hâkimiyet tesis etmesinden sonra doğuda en güçlü rakibi, o sıralarda İran ve Doğu Anadolu'nun önemli bir kısmına sahip olan Diyarbekir-Tebriz merkezli Akkoyunlu Devleti olmuştu. Akkoyunlular'ın başında bulunan Uzun Hasan, Anadolu'da Timur'un siyasetine benzer faaliyetlerde bulunuyordu. Osmanlılar'la savaş halindeki Venedikliler'le de diplomatik ilişki kurmuştu. Venedik 1463'te Osmanlı Devleti ile savaşa girince Uzun Hasan'a arka arkaya elçiler gönderdi. Akkoyunlu elçileri de Venedik'e giderek görüşmeler yaptılar. Ayrıca Macaristan, Rodos şövalyeleri ve Kıbrıs Krallığı ile de Osmanlı aleyhine ittifak çalışmalarında bulundular. Uzun Hasan ordu-sunun eksikliklerinin farkında olduğu için Venedik'ten ısrarla top ve tüfek istiyordu.